48 ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2746 — ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ — 1331 ՍԵՓԷՐ 21 — 1913 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 16 — 29

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUME-I-EFKIAR
54, Grand' Rue de la S. Porte, 54
Constantinople
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒՒՆ ԱՄԷՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ ՊԱՊԸԸ ՍԷԼԻ ՀԱՍՏԷՍԻՄ ԹԻՒ 54
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԵՏ ՀԵՆ ՏՐՈՒԻԸ

Մանկական Էֆքիար

ԱՀԱՏԱԳԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԳԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

منظومهٔ افکار ارمنیجه یومی غزته
صاحب امتیاز اوحانس فرید
اداره جانبی باب عالی جادهسنده نومرو ٤٥

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏԱՐԿՆ.	ՎԵՑԱՄՍ.	ԵՐՄՍ.
Պոլսոյ համար	80 Ղ.	45	25 Ղ.
Գաւառներու համար	80 »	45	25 »
Արտասահմանի »	25 Ֆր.	14	8 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրշ., մէկ աւելի դուրելիք ծանուցմանց համար
ՄԱՄԱՆԱԿԻՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

10 ՓԱՐԱ — ✻ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ ✻ — 10 ՓԱՐԱ

Ա. ՊԵՏՐՈՍ Էֆ. ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆԻ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ ՏԱՐԱՊԱՐՏ ԿԱՍԿԱԾՆԵՐ

(ՎԱՆԷՆ ԲՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ)

ՎԱՆ 31 Դեկտ. 1912

Բաղաքապետ Պետրոս պէյ Գաբամաճեանի եղերական մահը շատ վշտալի տպաւորութիւն գործեց քաղաքիս մէջ, զոր անչուշտ հետագիրներէն իմացած էք ցարդ։ Դեկտ. 23ի երեկոյեան ժամը 2ին տուներէն դուրս կ'ելլէ, ընտանեօք հանդերձ սահնակը նստելու և բարեկամի մը տունն այցելութեան երթալու, երբ մուտին մէջ գտնուող դարանակալ անյայտ ոճրագործ մը տարճանակի երկու հարուած կ'ուղղէ անոր գանկին և դիտապատ դեռին կը փուէ զայն։ Ցուզարկաւորութեան մեծաշուք հանդէսը կատարուեցաւ Դեկտ. 25ին Նորաշէնի եկեղեցիին մէջ Նախագահութեամբ Առաջնորդ. Տեղապահ Տ. Եղիշէի Ս. եպիսկոպոսին և ներկայութեամբ հազարաւոր ժողովրդեան, որոնք եկած էին հուսկ յարգանքը ընծայելու հանգուցեալին, որ Վասպուրականի կէս դարեայ պատմութեան շրջանի նշանաւոր դէմքերէն մէկը եղած է ու միթի մնայ։ Ներկայացուցիչներ ղրկած էին կուսակալը, զինուորական հրամանատարն ու հիւպատոսական մարմինն, իսկ անձամբ ներկայ էին Ամերիկ. մեսիոնար Մր. Ռէյնօլտ, գերմանական որբանոցներու տնօրէն Հէռ Սբէրի, որոնք դամբանականներ ալ խօսելով դրուատեցին հանգուցեալի արժանիքը, անոր առաքինական կեանքը ու վշտակրութիւն յայտնեցին Հայ ժողովրդեան, Ազգ. այս կարեւոր կորուստին համար։ Հոսկան Նաեւ Ամոլեանը, վարժապետանոցի տեսուչ բրօֆ. Մինասեան, որ ներկայ էր ի բրեւ ներկայացուցիչ Հայկ. Բարեգործ. Միութեան, որուն տեղւոյն Մասնաճիւղի նախագահն էր հանգուցեալն, Աբրահամ Բ. տեան և Մինասեան Տէվկանց, որոնք ամէնն ալ դասապարեցին սոյն վատ եղեռնագործութիւնը, զայն ազգին ամօթ ու նախատինք համարելով։

Սպանութեան շարժարիթ ատիճուածային կը մնայ. դամբանախօսներէն ոմանք թէեւ ուղղակի ու անուղղակի ակնարկներ ըրին, վերածելով զայն սեւ մեղքերու, որոնք տարիներ առաջ ալ միեւնոյն փորձեր կատարած էին, բայց այն կուսակցութիւնը, որուն կ'ուղղուէին ակնարկները, իր օրկանի միջոցաւ յայտարարեց որ կուսակցութիւնը բնաւ երբէք տեղեկութիւն չունի այդ սպանութենէն, և ընդհակառակը գնահատական էջով մը ի վեր հանեց հանգուցեալի արժանիքը իբրեւ կորովի ու անձնուէր զարթիչ մը, և իբրեւ հաղուագիւտ դէմք մը հայ հարուստներու դասակարգին մէջ, որու տեղը բաց պիտի մնայ անոր մահուանէն։ Այս յայտարարութիւնը մենք կը համարինք անկեղծ և բնաւ չենք հաւատար որ անիկա ո և է հաւաքական մարմնի գործ լինի, թէեւ կուսակալ Իզզէթ պէյն ալ իր պաշտօնական հեռագիրներուն մէջ զայն վերագրած կ'երեւի նոյն կուսակցութիւնը, ինչպէս կը ցուցնեն կ. Պոլսէն քաշուած մի քանի հեռագիրներն։

Սպաւորով սոյն առեղծուածի լուծմանը, ի վեր կը հանենք մի կէտ, որը վրայ համաձայն են ամէնքը, թէ հանգուցեալն չի նայելով իր ունեցած նախնական կրթութեան և 70ի մօտեցող տարիքին, ազգին ու հայրենիքին համար անձնուէր և եռանդուն գործող մը եղած է կէս դարէ ի վեր ու Վասպուրականի կրթական յառաջդիմութիւնը շատ բան կը պարտի հանգուցեալի կորովի գործունէութեանը։ Շատերը գործունէութեան որոշ շրջանէ մը յետոյ կը քաշուին, կ'ամփոփուին նեղ սահմանի մը մէջ, կարծես այլուրց յոգնած պարտասած, հանդստի ուզեցող զգալով. ընդհակառակը Գափամաճեան 70ական թուականներէն ի վեր մինչեւ ասպարէզի վրայ մնաց, չի քաշուեցաւ պատնէշի վրայէն, ուր շատ անգամ կարելւոր հարուածներ ընդունեց, բայց զայն քնադատողներ ու հարուածողներն անգամ միաբան են այս կէտին վրայ թէ անկիւ անկեղծ, աննկուն, անպատ ու մանաւանդ անշահախնդիր գործիչ մըն էր իր նախնական կրթութեամբ չատ աւելի կ'արժէր քան բարձրագոյն կրթութիւն ստացած շատ մը անձերը, որոնք հայրենեաց համար ո՛չ մէկ օգուտ չունին։ Քնադատներն անոր կը վերագրեն փառասիրութիւնը, ան՝ մը երեւալու, գովուելու. բայց մենք ատիկա չենք համարեր պակասութիւն մը. այդ տեսակ փառասիրութիւն թո՛ղ ուրիշներն ալ ունենան, ապէ ազգը ու ժողովուրդը կ'օգուտուին. նման այն ծառերուն, որոնք առատ պտուղներով լեցուած, ուռճացած են ու շատ հեռուէն իրենց վրայ կը հրաւիրեն տեսնողներու ուշադրութիւնը. այդպիսի պտղալից ծառերուն քար զարնողներ ալ շատ կ'ելլան։ այդպիսի պտղալից ծառ մըն էր հանգուցեալ Գափամաճեանը։

Վերջին տարիները անիկա կը վարէր Վանայ քաղաքապետութեան պաշտօնը շատ մեծ արժանաւորութեամբ, ըլլալով առաջինն Հայ քաղաքապետ մը Վանայ մէջ, մինչեւ դեռ անկէ առաջ կը տիրէր այն համոզումը թէ Հայ մը կարող չէ վարել Վանայ քաղաքապետութեան պաշտօնը։ իսկ Գափամաճեան պէյը իր չորս տարուան յաջող պաշտօնավարութեամբ փարձով հերքեց այդ սխալը, ցոյց տալով որ Վանայ քաղաքապետութիւնը միայն Թիւրքի մենաշնորհը չէ և թէ անկարամ, անշահախնդիր ու գործունեայ Հայ մը. որպէս էր Գափամաճեան պէյը, շատ աւելի ծառայութիւն կարող է ընել քաղաքին, քան թիւրք մը։ Գափամաճեանը՝ իբրեւ հաւատարիմ ու ուղղամիտ մարդ, քաղաքապետութեան հասոյթները կրկնապատկեց և գծեց համբայ մը որու վրայէն յաջորդ քաղաքապետները կարող են շատ դիւրութեամբ քալել, եթէ ըլլան իրեն պէս ուղիղ ու անկաշառ. այս բաները կը կրկնենք, որովհետեւ իրմէն առաջ քաղաքապետի պաշտօնը քոյն մըն էր զեղծումներու ու կաշառառուներու, զոր Հայ քաղաքացիները հպիւ թէ մաքրեց։ Արդէօք այսուհետեւ ալ Հայերը պիտի կարողանան արժանաւոր յաջորդ մը ցուցնել այդ աթոռին համար, որ գերազանցապէս Հայոց կը պատկանի, քանի որ Վան քաղաքի մեծամասնութիւնը Հայերը կը կազմեն. չենք յուսար։

Միեւնոյն հարցումը կարող ենք ընել թէ ո՞վ այսուհետեւ պիտի վարէ Հայկ. Բարեգ. Միութեան գործերը, զոր հանգուցեալը կը վարէր մեծ ա՛ժանաւորութեամբ ու անձնուիրութեամբ, և ո՞վ ի գլուխ պիտի հանէ վարժապետանոցի շինութեան թերաւարտ գործը, զոր հանգուցեալը իր վրայ առած էր ու կ'աշխատէր, չի խնայելով իրմէն դրամի ու ժամանակի զոհողութիւն, որովհետեւ իրեւ Միացեալ ընկերութեան ներկայացուցիչ և Բարեգ. Միութեան նախագահ, քարոյական պատասխանատուութիւն բռնանձնած էր վարժապետանոցի շէնքը՝ ի գլուխ բերել Վանեցւոց դրամովը ու օժանդակութեամբ։

Հանգուցեալ Պետրոս պէյ հիմնադիրն էր միեւնոյն ժամանակ առեւտրական հսկայ տան մը, որ Գափամաճեան և Ընկ. անունը կը կրէ և որ քաղաքիս առաջնակարգ տուներէն մին է, յարաբերութիւն ունենալով կ. Պոլսոյ, Մանչեսթրի, Հալէպի և շատ մը քաղաքներու հետ. իր մահուամբ այդ մեծ հիմնարկութիւնն է միայն որ չպիտի վնասուի, այլ պիտի շարունակէ անկուն, վասն զի իր ընկերները, Մկրտիչ Հիւսեան, Թգնատոս և եղբարք Հիւսեան, Մարտիրոս Կիւլուճեան, ու նաեւ իր որդին Սէթ Գափամաճեան էֆ.ները կարող են վարել զայն առանց զգալի ընել տալու հիմնադրին կորուստը։

Հանգուցեալի վերջին պաշտօնը եղաւ անդամակցութիւնը հողային յանձնաժողովի մը, զոր վերջերս կուսակալ Իզզէթ պէյ կազմեց իր նախագահութեան ներքեւ Հայոց ու Թիւրքերու միջեւ եղած հողային վէճերը քննելու և արդար որոշում տալու, մէկ կամ միւս կողմին դրամական հաւուցմամբ բաւարարութիւն տալու պայմանաւ։ Յանձնաժողովին կ'անդամակցին Առաջնորդն ու Թիւրքին և երկու հայ ու երկու թիւրք անդամները, մէկ ալ զինուորական սպայ մը. Հայերէն մէկն էր հանգուցեալ Գափամաճեան, որու փոխարէն նշանակուեցաւ Աւետիս էֆ. Երամեան, իսկ միւսն է Իսաբէի Ժողովոյ անդամ Գէորգ էֆ. Ճիտէչեան։ Միեւնոյն կերպով յանձնաժողովներ դասաւորեցան մէջ ալ պիտի կազմուին, որոնք հողային խնդիրներու նախաքննութիւնը կատարելով, պիտի ղրկեն նահանգին կեդրոնը։ Դրամական բաւարարութեան համար յանձնաժողովոյ տրամադրութեան ներքեւ 20,000 ոսկի վարկ մը պիտի դրուի։

Յանձնաժողովը գործի սկսած է արդէն, բայց կ'երեւի թէ վերջնական լուծումը պիտի վերապահուի այն բարեկարգիչ յանձնաժողովներուն, որոնք բան Հայաստանի մէջ բարկեարգութեանցն ծրագրին, պիտի շրջին Արեւելեան գաւառները բարեկարգութիւնները դրծադրելու, եթէ սակայն ան ալ ընմանի այն յանձնաժողովներուն, որոնց մասին կը լսենք Սահմանադրութեան հաստատուելէն ի վեր։ Մեր կարծիքով, այս կարգի բարեկարգիչ, հողային և այլն յանձնաժողովները այն ատեն միայն արդիւնք կրնան ունենալ, երբ անոնց արտուած հրահանգները ըլլան լուրջ և անկեղծ. իսկ սոյն համար անհրաժեշտ է թողուլ սիրայեղուն, փիլիսոփայ բարեկարգութիւն կատարելու քաղաքականութիւնը և ընդդիմել պատժելու սիրեմտ մինչեւ դարերէ ի վեր թուրք տիրող մտայնութիւնը եղած է և է ու է կեանքի պատճառով չպատժել իսկամ չարագործը, մանաւանդ եթէ անիկա Շէյխ է կամ ոնէ էշրաֆ. այն ատեն կարող ենք հաւատ ընծայել այդ բարեկարգութեանց յանձնաժողովներուն, երբ աւտապատութիւնը կը ջնջուի ու Հանրայէ անունով կազմուած խումբերը կը ցրուին, երբ քիւրտ ագէտ փաչաներն ու պէյերը ասիճանազուրկ կ'ըլլան ու կառավարութեան զանազան պաշտօններուն կը կոչուին արժանիք ունեցողները միայն, առանց ազգի ու կրօնի խտրութեան. մինչդեռ ցարդ այն մտայնութիւնը կը տիրէ թէ Հայերու մէջ կուսակալ, կառավարիչ, միւնէս անգամ գայմագամ ըլլալու արժանիք ունեցողներ չկան, մինչեւ իսկ ասիկական և կառավարական հասարակ պաշտօնները անգամ Հայերուն չի վստահեցուելու ցաւալի թաքտիքը կը գործադրուի։ Իսկ հողային խնդրոյն լուծմանը համար կոչուած պաշտօնեաները պէտք է ըլլան բացարձակապէս անկախ և միանդամայն բարձր օրէնսգէտ անձնաւորութիւններ, հայրենասէր ու անկաշառ, որոնք հիմակուան կառավարութեան պաշտօնեից պէս չենթարկուին զանազան Սէյխ Ալիներու, Քէօր Հիւսէյնի փաչաներու և նմաններու ազդեցութեան, անոնց առաջը չթնարտին, ինչպէս Բաղէշի կուսակալ Ալի փաշան, փիլաս չկերցնեն, ինչպէս Վանայ կուսակալ Իզզէթ պէյ և իրենց պաշտօնի վնասութիւնը անոնց տարերուն ներքեւ չդնեն, անոնց հանդէպ տարի կանգնելով կամ կա ավարութեան պաշտօնատանց մէջ անգամ զանոնք իրենցմէ բարձր ատիճաներու վրայ բարձրացնելով...։

Իբր ամփոփ առաջ կարենք դէպի Վան մեկնող թուրք ձիապան մը որ Վանեցի վաճառականաց հակերը կը փոխադրէր, 40 հակ ապրանք առնելով անյայտացած էր. այժմ կը լսուի որ յիշեալ ձիապանը Մէրտինի մէջ իր օձիքը ձեռք ուեալ է. տարած ապրանքներուն արժէքը կը հասնէր 1200 ոսկիի։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՍԻՐՈՂ ԿԻՆԵՐԸ ԵՒ ԿՂԵՐԸ

ԳՐԱԳԷՏ ԿԻՆԵՐԸ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԱՐՏԱՔԻՆ ՍԷՐԵՐԸ

ԳՐԵՑ՝ ԺԻԼ ԳԼԱՌԹԻ

Կիւրթաւ Ֆլոպէռի հիանալի գլուխ գործոցին մէջ սրտակեղեք դէպք մը կայ, ան է Էմմա Պովարիի այցելութիւնը աբբա Պուռնիզիենի, Եուվիլ-աբբայարանին կանացի սիրտով քահանային Էմմայի դիմումը իր անձկութեան վայրկեաններուն։ Հեղն կինը, ինքզինքը կորսնցուցած, նեղացած զգալով, փոփոխ և օգնութիւն գտնելու համար, ուղղակի քահանային կ'երթայ և անոր կը պատմէ իր տառապանքը։

Քահանան կը պատասխանէ.

— Մենք ծնուած ենք տառապելու համար, ինչպէս կ'ըսէ Ս. Պօղոս։

Եւ կը հարցնէ Էմմային թէ Պովարի ինչ կը յանձնարարէ, ինքը որ բժիշկ է։

— Ահ՛ը կ'ըսէ Էմմա, ինձի տչխարհի դեղեր պէտք չեն։

Իր բոլոր հոգիով կը յանձնուի աբբա Պուռնիզիենի, կը թախանձէ զայն որ փրկէ զինքը, բայց աբբան, եկեղեցիին մէջ սողոսկող կոյտ մը չարաճճի ազայց մասին աւելի զբաղած, մտիկ չտեր այնքան, և թարկաճայթ ձայնով մը կը պոռայ զբօսնող ազայց.

— Կեցի՛ր, կեցի՛ր, Ռիպալէ, հիմա ականջներդ պիտի քաշեմ, անպիտան անասո՛ւ։

Էմմա Պովարի քահանային վրայ կ'արձակէ թախանձագին աչքեր.

— Այո՛, կ'ըսէ, դուք կը օգնիք բոլոր թշուառութիւնները։ Բայց աբբան չի լսեր ինչ որ Էմմա կ'ուզէ ըսել։ Իր միտքը ուրիշ տեղ է։ Պէտք է որ եկեղեցիէն դուրս վտնտէ չարաճճիները։ Եւ վազուան մեղաւորուհին կը հեռանայ վշտահար, կը մնայ իր տունը ջախջախուած, չնսկցուած իր սիրտին առանձնութեան մէջ։

Տիկին Գոէրի (այն՝ որուն սենեակին մէջ սպանուած գտնուեցաւ անցեալ շաբթու արեւ Շաբէնկ, իր սիրախարը, և այս տեսմին մանրամասնութիւնն ալ հրատարակուեցաւ «Մանկուէ»ի մէջ), քերթողուհին, Ամէնի տեսմին հերոսուհին, Տիկին Պովարիի նման, դէպի քահանան դարձաւ, ո՛չ թէ իր անձկութեան մէջ անորմէ օգնութիւն խնդրելու, այլ անոր մէջ աչխատակից մը գտնելու սրբային քերթուածի մը համար։ Մ. Նօպիէռ երկ այդ Տիկին Գոէրիի մէջ նոր Էմմա Պովարի մը կը գտնէր։ Սակայն մեծ տարբերութիւն մը կայ երկու կիներուն միջեւ։ Մին իրական արտարար և միւսը վէպի դիւցազնուհին, սակայն այս վերջինը կենդանիին չափ կենդանի։ Ֆլոպէռ անմահացուցած կինը, Նորմանտացի փոքրիկ քաղաքին, վիպականութեան եւ գրական գլուխգործոցներու գոնն է, ժողովրդական Սան և Էօժէն Սիւ զլուխ գատեցած են։ Տիկին Գոէրի գաւառացի (Ամէնցի) Մուսայ մըն է որ, իր գրականութեամբն իսկ, իր սիրահարը կ'որսայ կը յափշտակէ։ Եւ զոնը, զոր ինք զարմած ըլլայ այս դեւային, սիրանդային ծիծաղին պատիւնները լեցուցին գեղեցիկ թախուր սենեակը։

Զ.

ՄԻՒՐԻԷԼ ԿԱՅՍԵԼԷ ՉՈՇԿԱՐԱՆԸ

Մայտանի ընտանիքը Լոնտոնի մէջ, Կրօսվէնոր փողոցը տուն մը բռնած էր, Հրամասարը՝ ապա ակոյտի անդամ եղած ըլլալով յաճախ կը բնակէր հոն, և իր կինը շարունակ կ'ընդունէր բազմաթիւ և փայլուն ընկերութիւն։

Միւրիէլ Թուլյսի քոյրը յարկին տակ կ'ապրէր։ Երկուքն ալ կանուխէն որբուհի, երեցին ամուսնութիւնը գիրենք չէր բաժնած. պատուական Մայտանի անկեղծօրէն որդեգրած էր այս սիրուն աղջիկը։ և որովհետեւ ամէնքն ալ շատ հարստութիւն կը վայելէին, սահմանափակ եկամտոյցով մը բնակցութեան առաջ բերած չլուսիները անծանօթ էին իրենց։ Սիրալեղ մտերմութիւնը կը թաղաւորէր այս օջախին մէջ։

Երբ Արթիր Հիւկս, Մօրտանթի ամենատերելի դաշնակերը, եկաւ Միւրիէլին ձեռքը խնդրել ամուսնութեան համար, անուց փչաւ ուրիշ նոր կապի մը պէս եղաւ։ Եւ երբ ապէրքը վրայ հասաւ, երեքն ալ հաստատապէս յարատեւութեամբ մը միացան, եղելի նշանածը այս եղբօրը և այս քոյրը քով գտաւ նեցուկ հաստատի մը, դիւանքի մը, որոնք օգնեցին իրեն յաջթանակօրէն անցնելու այս փոքր ձուքենէն որուն ներքեւ չտեսը պիտի ընկղմին։

Ա՛ռ այժմ Կրօսվէնորի տունը թախուր էր. կառքերը, ծառաները ակերուն հեռացած իլլալով ծովեզերք՝ ուր տիկին Մօրտանթ մտադիր էր մնալ տակաւին քանի մը չաբաթ. սպասուհի մը բան սովորութեան կը պահպանէր իրենց գործերէն և վարագոյրներէն առժամապէս կապուած սրահները, չվարպատ զարդերը, սփոցներով ծածկուած կարասիները։ Միւրիէլի յարկաբաժինը միայն թողուած էր իր սովորական վիճակին մէջ, որովհետեւ Օր. Թրէյսի կերթար քանի մը օր Լոնտոն անցընել սպասուհիին հետքանի մը գնումներու համար։

Բոլորովին տարբեր էր այս ճամբորդութեան նպատակը։ Երկու երեք օրնաւարկութենէ վերջ հարաւային ծովեզերքին առջեւները, փափստականեր խնամելու, մխիթարելու, կազդուրելու գործածուած, հարկ եղաւ համակերպիլ իրարմէ բաժնուելու։ Մացուտի հեռագրէն ի վեր. Ճոն Սաթրս, այլեւս չէր կրնար յուսալ թէ իր զբօսանաւին տախտակամած զերծ ըլլար ճաքռնցիին ձեռնարկներէն, չէր դադրած անչարձակելի ապաստանարան մը փնտռելէ Արթրի համար, և ամէն բան հաստատեցին քննելով, գտած էր իր առջին տպաւորութեան, այսինքն թէ Լոնտոն չազաքը աշխարհի այն վայրն է ուր մարդ մը ամէնէն աւելի հաւանականութիւն ունի իր թշնամիներուն աչքէն պրծելու։

(Շարունակելի)

Կ'ԵՐԹՕՐԷՆ (30)

ՄԱՀՈՒՉՍՓ ՄԵՆԱՄԱՐՏ

Այս իրիկուան ձեր այցելութիւնը ապահովաբար մեր կարգադրութենէն և սովորութիւններէն դուրս է, բայց պարագան կ'արդարացնէ հաստատուած կանոնի դէմ զանցառութիւն մը։ Պէտք էր որ դուք տեղեակ ըլլայիք, իմ ձեղի վերապահած պաշտօնին, և հոս միայն կրնաք տեղեակ ըլլալ անոր։ Արդարեւ, չմկրտանը լաւ ընտրուած տեղ մը կ'երեւի ինձի՝ կէս կարեւորութիւն միայն ունեցող տեսակցութիւններու համար։ Այդ հասարակ կրկէոին մէջ թաւալող այցելուներուն հեղեղը, ատիճան մը կ'երաչխաւորէ տեղը ապահովութիւնը։ Բայց ձեղի տալիք հրահանգներուս համար, կարծեմ թէ այս չորս պատերուն պաշտպանութենէն աւելի արժէքաւոր բան չկայ...։

Համբ ծիծաղ մը ունեցաւ, կեցաւ, յետոյ իր ձայնին մէջ անսովոր քաղցրութիւն մը դնելով.

— Ժիլլիա այսօր, ինչպէս սակէց առաջ, սակէց տաքուրէն աւելի, քանի որ վանդ կայ, իմ արժանաւոր աշխատակիցս ելլը, հաստատ չմէնն փոր բարձրացած է մը, որ ոչ մէկ բանէ անկարաբանիկի գայ և ապրի. կարող ըլլայ իմ բոլոր հրամաններս կատարել վստահութեամբ, վայելչութեամբ, առանց իր դիրքէն կամ դիմագծութենէն ամենադոյն կասկած մը տալու։ Եվրք Թանկագին զենքը, լաւ զեռեղուած դաշոյնը որ ճիշտ գարնէ և ձեռքին մէջ չփչրի։ Վստահ եմ քու վրդդ ինչպէս իմ անձիս վրայ, Ժիլլիա...

Այս խօսքերը մոգական սիրագեղի մը պէս ազդեցին սարսափահար կնոջ վրայ որ քիչ առաջ բարերուն վրայ կը կրթընէր։ Երկան և ոլորուն, կրկին չտկուեցաւ կրակը աչքերուն մէջ, բոց մը այտերուն վրայ, բոլոր անդր գրգռուած անատոր և չարագուշակ զեղեցկութեամբ մը։

— Ա՜հ, ըսաւ, ելեքտրացած, խորունկ հառաչով մը որուն մէջ ամբարտաւանութիւնը, յաղթանակը, չարին ուրախութիւնը կը չփոթուէին կատարեալ ներդաշնակութեամբ, ուրեմն քա՞ն մը եմ աչքերուդ... Դուք կեանք վերադարձուցիք ինձ... Այո՛, պիտի քալեմ. այո՛ պիտի հնազանդիմ. դաշնակիցդ եմ կեանքիդ մահուանը... Ա՜հ, սիրելի Օշիս, գիտէ՞ք ձեր քաջալերութիւնները որքան անհրաժեշտ են ինձի, կը կենդանացնեն զիս... Շատ քիչ անգամ կը լսեմ զանոնք. այլ գանձ մը կը համարիմ զանոնք. քու բարի խօսքերուդ իւրաքանչիւրը կ'արձանագրուի, կը չջլագծուի յիշողութեանս մէջ, ինչպէս թանկագին քար մը իր պարանին մէջ... Բարի ինձի, յուսալ տուիր ինձի թէ այս ամէնը անցողական է միայն։ Միշտ աշխատեցայ քեզի համար, յարատեւ, անձնուէր։ Բայց օրեր կան, Օշիս, ուր ինքզինքս տեղի տալու մտա կը զգամ խիստ ծանր բեռան մը տակ։ Կ'ապասեմ վախճանին, կը կանչեմ զայն, ա՜խ, ինչ եռանդով։ Դու մեծ ծրագիրներդ պէտք է այս ժամուս ելքակացութեան մօտ ըլլան, այնպէս չէ՞... ո՜հ, ըսէ ինձի թէ, ընդհանուր պիտի կրնանք մեր եռեւը թողուլ եւրոպական երկիրը, միասին բռնել ճամբան հրաշալի երկրին որ քուկն է, թօթուել ժղաւանդի բոլոր այն տիրացակերը և երթալ ձեռք ձեռքի մէջ քու ծննդավայր երկրիդ ծաղկաւէտ արտերուներն, ակռիլ նորափոտուր կեանք մը, երջանկի կեանքը զոր յուսալ տուիր ինձի, մի՛ մոռնար։

Ոտքի ելաւ մէկ ոստումով, անցաւ ասնոր եռեւը, և խոնարհելով ճկուն ու օձաղալար, բռնեց զայն ուսերէն երկաներկայն ձեռքերովը։

— Խոստացէ՛ր, խոստացի՛ր, կը կրկնէր, գոռգորտաց։ Բան՝ թէ անգամ մը օր նանրաբերեալ մը ինձի, կը կենդանացնեն զիս... Շատ քիչ անգամ կը լսեմ զանոնք. այլ գանձ մը կը համարիմ զանոնք. քու բարի խօսքերուդ իւրաքանչիւրը կ'արձանագրուի, կը չջլագծուի յիշողութեանս մէջ, ինչպէս թանկագին քար մը իր պարանին մէջ... Բարի ինձի, յուսալ տուիր ինձի թէ այս ամէնը անցողական է միայն։ Միշտ աշխատեցայ քեզի համար, յարատեւ, անձնուէր։ Բայց օրեր կան, Օշիս, ուր ինքզինքս տեղի տալու մտա կը զգամ խիստ ծանր բեռան մը տակ։ Կ'ապասեմ վախճանին, կը կանչեմ զայն, ա՜խ, ինչ եռանդով։ Դու մեծ ծրագիրներդ պէտք է այս ժամուս ելքակացութեան մօտ ըլլան, այնպէս չէ՞... ո՜հ, ըսէ ինձի թէ, ընդհանուր պիտի կրնանք մեր եռեւը թողուլ եւրոպական երկիրը, միասին բռնել ճամբան հրաշալի երկրին որ քուկն է, թօթուել ժղաւանդի բոլոր այն տիրացակերը և երթալ ձեռք ձեռքի մէջ քու ծննդավայր երկրիդ ծաղկաւէտ արտերուներն, ակռիլ նորափոտուր կեանք մը, երջանկի կեանքը զոր յուսալ տուիր ինձի, մի՛ մոռնար։

Ոտքի ելաւ մէկ ոստումով, անցաւ ասնոր եռեւը, և խոնարհելով ճկուն ու օձաղալար, բռնեց զայն ուսերէն երկաներկայն ձեռքերովը։

— Խոստացէ՛ր, խոստացի՛ր, կը կրկնէր, գոռգորտաց։ Բան՝ թէ անգամ մը օր կարենամ ինձի կենդանացնեն զիս։

Ճաքռնցին պէտք ունէր անոր և խրդճարարութիւն չէր գիտեր։ Իր քրքմագոյն վերարկուին մէջ անխիրտ, բաւ։

— Կը խոստանամ, փիլիպ։

Ցետոյ իր վերեւ հակող գեղանի գլուխը բռնելով, տարաւ զայն շրթունքներուն մօտ, բայց ոչ թէ անոր համբոյր մը տալու համար։

— Մտիկ ըրէ՛, ըսաւ, ան ինչ ոչ կը յանձնարարեմ քեզի ընել։

Մեղմամէջ այս դէ՛ղին արտայայտութիւնը ահեղի բան մը ունէր։ Երկու երեք վայրկեան մտմնեց իր ականջին։ Անոր օձուն ձայնին կոնչը եռացած ամանի մը չչիւնին պէս թեթեւ էր, բայց բոլոր իր խօսքերը ճշգրիտ էին և Ալպմայ հատ մը մեծամամ չկիրտնցուց։

Մտիկ կ'ընէր անոր, համբ կտ՛ մարտաւիկ կամ հրացումէն։ Ցանկարծ հրացումը յաղթանակեց։

— Կեցցե՛ս, ըսաւ, ձեռքերուն մէջ դարնելով. կեցցե՛ս։ Մէկ հատիկ ես, Մարքի՛զ։ Ա՜հ, ա՜հ, թո՛ղ հիմա ազատուին տեսնեմ։ Մեծ Սալիքը անդամ պիտի պարտաւորուի դրօշը վար առնել։

Եւ կը ծիծաղէր, կը ծիծաղէր, առանց կարենալու կենալ։ Երկար վայրկեանները մղուի ճակատամարտ, վերջնական յաղթութիւնը, դիս պիտի տանիս դէպի կեանքը որուն ձարաւի եմ... Թէ այս աչխարհը ոչ ևս պիտի ճանչնայ զիս։

Ճաքռնցին պէտք ունէր անոր և խրդճարարութիւն չէր գիտեր։ Իր քրքմագոյն վերարկուին մէջ անխիրտ, բաւ։

— Կը խոստանամ, փիլիպ։

Ցետոյ իր վերեւ հակող գեղանի գլուխը բռնելով, տարաւ զայն շրթունքներուն մօտ, բայց ոչ թէ անոր համբոյր մը տալու համար։

— Մտիկ ըրէ՛, ըսաւ, ան ինչ ոչ կը յանձնարարեմ քեզի ընել։

Մեղմամէջ այս դէ՛ղին արտայայտութիւնը ահեղի բան մը ունէր։ Երկու երեք վայրկեան մտմնեց իր ականջին։ Անոր օձուն ձայնին կոնչը եռացած ամանի մը չչիւնին պէս թեթեւ էր, բայց բոլոր իր խօսքերը ճշգրիտ էին և Ալպմայ հատ մը մեծամամ չկիրտնցուց։

Մտիկ կ'ընէր անոր, համբ կտ՛ մարտաւիկ կամ հրացումէն։ Ցանկարծ հրացումը յաղթանակեց։

— Կեցցե՛ս, ըսաւ, ձեռքերուն մէջ դարնելով. կեցցե՛ս։ Մէկ հատիկ ես, Մարքի՛զ։ Ա՜հ, ա՜հ, թո՛ղ հիմա ազատուին տեսնեմ։ Մեծ Սալիքը անդամ պիտի պարտաւորուի դրօշը վար առնել։

Եւ կը ծիծաղէր, կը ծիծաղէր, առանց կարենալու կենալ։ Երկար վայրկեանները

ԱՅԳԵՂԻՈՏՈՒՄԻ ՎՏԱՆՈՒՄ ԼԱՎՏԱՆՈ

ԱՐՎԵՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԴԱՏԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

ԿՅԱՆՔԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԱՆՈՒՇ ԴՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՅԳԵՂԻՈՏՈՒՄԻ ՎՏԱՆՈՒՄ ԼԱՎՏԱՆՈ ԳՈՐԾԻ ԱՌԹԻՎ ԱՆՑԱԾ ԱՆՁԻՆՔԻ ՄԱՍԻՆ

(Սկիզբը նախորդ համարներում)

Ֆ.

ԿՅԱՆՔԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԱՆՈՒՇ ԴՈՒՄԱՆՅԱՆ. — Ամենայն հարգանքով դիմում եմ դատավորներ Ամիրյանին, Ամիրխանյանին, Ամիրջանյանին, Ամիրաղյանին, Ամիրանյանին, Ամիրանին, Ամիրանին, Ամիր

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ԱՇՆԱՆԻՆ

ԵՐԵՎԱՆՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ԱՇՆԱՆԻՆ

Մեր մոտ ինչպես իրավ թատրոն չկա, Երևանի պետական թատրոնը ամենաերիտասարդն է։ Նրա գոյությունը սկսվել է ընդամենը մի քանի տարի առաջ։ Դեռ չի հասցրել հասունանալ, դեռ ոտքերի տակ է։ Դեռ ոչ ոքի չի հաջողվել ասել, թե ինչպիսի թատրոն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԿԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ԲԱԺՆԵՏԻՐՈՋ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԿԻ ԳՈՐԾԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵՏԻՐՈՋ

ԿՈՉՈՒՄ ԵՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԿԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ԲԱԺՆԵՏԻՐՈՋ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԿԻ ԳՈՐԾԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵՏԻՐՈՋ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ